Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Советаш к а—дикагIбараш

Сердало

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома,
Нохч-ГIалгIай АССР Лаккехьарча Советаи Министрий Советаи оргаи
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера деиз • ШИНАРА, 19 июнь, 1973 шу. • № 73 (5334). Мах 2 кеп.

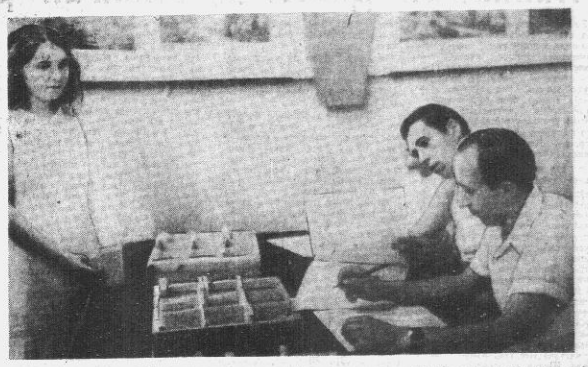

ДОАКЪАР IАЛАШДАРА ХА МА ТИЛИЙТА

ЧIоагIа деган айденна болаш КПСС XXIV-ча съезда решенеш, пятилетка кхоалагIча, хоадамбека шера заданеш кхоачашъера нIаш оарцагIдакъа, бергIарга советски нахана цхьана хьанара къастагIа ба Нохч-ГIалгIайн къаьстагIкой. Цу дерригIалакъа гIулакхаца дакъа лоаш республика юрта боахама болхлоща а.

1973—1974 шерашка хьайбаш IангIара дахара дика кийчо е, амина Липецки облисперча юрта боахама къаьхьегамхоша дарча кхайкарга уьежка ба КПСС обкома, республика Министрий Совето, обкомсоюрофо бы социм. Цу тIа болгалгу парте райкомаш, райисполкомаш, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, хIаьта иштта колхозий, совхозий, кхыIоча юртбоахама органий кулгалгой, боахлонта юкъе шера социалистически яьь йоьржа а еш, чIоагIга доакъара база хьарга, республика колхозаш совхозаш хьайбаш ца мел эша а соадалала а доакъарча IалашъIара боагIгача тайпара практически болх пIаштIехьбакхха деккарийла хилар.

Из Липецки колхозхоз, совхозий болхлой, юрта боахама специалистий тIахьехан вай республике эгIара хьалха могабаь хьад а лаьца, хьайбаш дуккагIа, дикагIа доакъар IалашIдара, хьайбаш дика IангIара дахара хIинчу кIеззиг яьь лаьрхIа оттаьна мероприятеш шерра балхаш дIадолалаьд «Лермонтовский» совхоза колективо.

Юкъара хьайбаш доакъарца IалашIдар, цар продуктиность аьсамъяккхар доархIам болаш гIулакх долалдеш, хьохкамашка хьежжа колхозийн, совхозийн отделеней, фермай, бригадай коллективаша, тIа яьа хьожжайъ Почетни грамоташ, дIчан премеш. Нахха къаьхьегамара материальни моралыни безам сообIаккхара доархIаме гIулакх да из. Цунах дика дIакхетаеш хила веза доакъар кийчдеча дакъа лоаш мел вола колхозхо, совхозий болхло.

Уьк шера республика ерригача райбашка йоккхий торонан а кхоачам хилала а ешачул совгIа а хьайбаш доакъар кийчде. Лаьхен листен йолаш дика тоаенна лаьтт эрий тIаьнина а дIайийна а баьцан, силосе, сенажа лаьрхIа дIайийна культураш.

ЦIьа-хьа шерен шин шерен хоачам хилала тайп-тайпара доакъар IалашIдара мел эшар долаш я вай республика колхозашн совхозашн. Хlаьа хьалхяьна латта деккар да царех баьца пайда эшар, ерригача резервааш юкъеIоалаяр. Доакъара база чIоагIъера къаьхьегамхой оарцагIдакъар шоай керттерча деккарех цаI лоархIаш йола партийнин, советскин, кхыIола общественни организацеш, юртбоахама органаш я ца гIулакха хьалха латтор а из бохь пIаштIехьбакхха а безарш, цу дакъа шера социалистически яьь йоьржалера пIаштIехьбакхха дезараш.

Республика райононгара деккарех дакъа IалашIдара балхаш дика лел ала йиш яь, хIана яьлча баьцаш, кхыIола доакъара культураш уьк шера соцхьарчу лукхха дикагIа хьийха хилара хьежжача хIинзалара кийчъера бIа соахха уьк хана хиннар шиссеа мара яь, хIаьта кийдаь баьца хьоарн, сенажн соахархуча а кIезиггагIа я. Цо хьахьокх дуккхача боахамашка доакъар IалашIдара бахха боагIгаш бола теркам цаеш хилар.

Хlара боахаме IилмI маяхара леладе деза доакъар кийчдера гIулакх. Массанахьа дIайбаржаеш еза хьалха латтарий опыт, " пайда эца беза доакъара культуреан сиха а хкомбеш а чуэцара, цхьаъа кхачаш дола ялт, мошачу доакъара лаьрхIа дIайийна культуреан чуийпачуу тIехьагIа мукъаьлыначуу лаьтташка шозлагIи доакъара культуреан дIаера эхьаьчьаьрга а яхьача а IилмаэлI рекомендацеш.

Къаьстта теркам тIабахийта беза хьажжIаша. Дикка дуккагIа дIайийнаI уж уьк шера колхозийн совхозийн кхашка, хIаьта царех дожжа дакъа дIадоаш силосе йийпаргIа. Хьажжий кхашка ду дерригача баьхан дика а агротехнически дикагIа йолча хIинашка а ле деза. Хьаданза бIарг тIаловаттабе беза хьажжIаш лелаеча звеньой болх лерттIа вIашIтIехьбакхара, царна эшачун, доапчун йоаххо яра.

Бохкка лоархIам болаш да кийчву дерригача доакъар дика хIинийтар. Торо хIаа уэийтаи йоа телхийта йиш яь. Хlара боахамо вIашIтIехьдаккха деза йоа искусственни йоккъаелга, лаьрхIа йоаххо е еза силос кийчъера, витаминна баьца хьоар даккхара, цун дика лаххьара.

Машинашца хьоккхалургIоаца цонаш мангалашца кулг-кара хьокхарйолаш бригадаш IашагIIоккха еза, емангазд ха тахаиига тIехьагIа хьайоаъ», кIеззиг цхьаъца долча боахамашка доаха бахьанаш уьк шера кIада кIийле йоацаш хилараех массанз а кхеташ хила веза.

Доакъар IалашдергIй балца безам тIагIорггболаш материальни моральнии гIулакхаца а шерра юкъедоаладе деза. Партийни, советски организацеш, халкъа тIахьожжама органаш дезкарийла я доакъара база чIоагIъера дакъе чакхйоаха мероприятеш, цу хьакъехьа оттаьн планаш кхоачашъер масса хана шоай тIаьр-кIаа доаттаде.

Сихлен, дикен, дуккен кийчве леза тух шера дерригача тайпаех дола, юкъара хьайбаш дебадара а цар продуктивность лаккъара а лард йола, доакъар. Цу гIулакха тIабергIабаь хила беза юрташка партийни комитеташа, мотгIерча Советаша, юртбоахама органаша, профсоюзни комсомольски организацеша хIаьта беш бола организаторски, массово-политически болх.

Л. И. БРЕЖНЕВ США ВАХАР

США президента Р. Никсона вийха 16 июне Москвера официальни визитаца Америка ВIашагIкхийттача Штаташка дIавахар КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лаккехьарча Совета Президиума член Л. И. Брежнев.

США водача нохкъоста Л. И. Брежневна удубабина ба КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашъарца гIулакхий министр А. А. Громыко, аралъара торговле министр Н. С. Патоличев, граждански авиаце министр Б. П. Бугаев, КПСС ЦК Генеральни секретарь помощникаш Г. Э. Цукапов, А. М. Александров, ТАСС Генеральни директор Л. М. Замятин.

Советски Союза цаччахьалкхен байрахкашца егача Внуковски аэродроме нохкъост Л. И. Брежнев нахъавоаккхаш бар нохкъостий Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, П. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Л. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, СССР Лаккехьарча Совета Президиума Председателя заместитель К. Ф. Ильяшенко, КПСС ЦК членаш П. А. Абрасимов, В. В. Кузнецов, Г. С. Павлов, Н. М. Пегов, К. В. Русаков, К. У. Черненко, Н. А. Щелоков, КПСС ЦК членала кандидаташ М. П. Георгадзе, С. К. Цвигун, КПСС Центральни ревизионни комиссе членаш Е. И. Кусков, Г. К. Цинев, КПСС ЦК Генеральни секретаря помощникаш А. И. Блатов, В. А. Голиков.

Нахъавакхха бахарашта юкъе вар Советски Союзе США IулакхIаьцта хинна поверени вола А. Дабс.

(ТАСС).

* * *

Л. И. БРЕЖНЕВ ФРАНЦЕ ГIОРГХИЛАРАХ

Пачтахьалкхенашта керте латтарабоаш консультацеш ешаш Советски Союзан Францеи юкъе эгIата практикаца хьежжа Французски республика президента Ж. Помпиду вехарагIа 1973 шера 25 июнера 27 июне яхачIалца Франце гIоргва КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев.

СССР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЪЯРАХ ДОЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

СССР Лаккехьарча Совета Президиумо СОЦАМ БУ:

Барх1ахлагIа кержача Советски Социалистически Республикай Союза Лаккехьарча Совета вIалагIа сесси 1973 шера 17 июле гор. Москве гуьлье.

СССР Лаккехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лаккехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1973 ш. 15 июнь.

Л. И. БРЕЖНЕВ ВАШИНГТОНЕ ОФИЦИАЛЬНИ ВIАШАГIКХЕТАР

ВАШИНГТОН, 18 июнь. (ТАСС. Спец. корр.). США президентан Р. Никсона вехарагIа официальни визитаца Америка ВIашагIкхийттача Штаташка воллА КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лаккехьарча Совета Президиума член Л. И. Брежнев.

США водача нохкъоста Л. И. Брежневна удубабина ба КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашъарца гIулакхий министр А. А. Громыко, аралъара торговле министр Н. С. Патоличев, граждански авиаце министр Б. П. Бугаев, КПСС ЦК Генеральни секретарь помощникаш Г. Э. Цукапов, А. М. Александров, ТАСС Генеральни директор Л. М. Замятин.

Моттигерча хенах 10.30 яьлча IIайча Шен хьалхашка IохIайра Кэзи-Дэвидера ена лаьрхIа йола вертолет. Леонид Ильич Брежневга дIайха моаршал хоат США президента Ричард Никсонен цун сесагеи.

Вокхачча советски хьашшага моаршал хоат вIашагIкхетара комитета членаша США паччахьалкхен байрахкашца.

Цу тIа кхи а ала йиш я са, советски халкъан американски халкъа хьежжа Iаш вайга. Дерригача дуне да тахаш вай вIашагIкхетарга хьожжаш, хIана аьлча, дунен халкъашта хов дунен тIа эгIара а низ болашгIа йолча шин паччахьалкхен лидераша цхьана болх булгуболгга, хIаьта вай шинна а оагIорахьара кийча хилар санна лерхI оаха.

Со а соца баьцца новкъостий а, господин Президент. Хьона а кхыча американски паччахьалкхен деятелаша а переговораш еча хана дика кхьехьа кийча да вай халкъий дегаонхIоттор кхоачашъераи дерригача адамий машара кхоачен дуьйен.

* * *

Р. Никсонен Л. И. Брежневн къамаьлашка теркам тIабахийта ла а дийгIар, чIоагIа тIоаран детташ тIа а ййнар.

Официальни церемони чакхъянчачул тIехьагIа Л. И. Брежнев Р. Никсони кIайча цIагIа болх.

Кlайча цIеи юххе вIашагIкхетара официальни церемони шерра дIаьъекхар телевиденеи радиои гIолла.

Р. Никсона къамаьл

Господин Генеральни секретарь!
Тха хьамсера хьашшиг!
Сога боккха сийладе кхаьчяьа, господин Брежнев, вIашагIкхийттача Штаташка хьа хьалхара визит йолча хана хьога моаршал хатта. Шу хьалхагIа вай вIашагIкхийттар Москве, хIаьта шига вай сийлахь-йоккхача шин дерижвана юкъера гIулакхаш цIоаррта хувцаш йола соглашеней а йнр вай.

Уж соглашеней яьча хана денз хьа дерригача а хинна, вижта дуккхача бетташка кийчо яр, вай вIашн яь пеперика, ящтта кхьча боарме вIашагIкхийттачара, вIадахача шера лард елла хинна болх дIахо бихьа вай Iерг ца хилар да. Вай торо хургIа, вай юкъара гIулоаха — вай шин правительствана юкъера гIулакхаш тоа-дара, вай халкъашта — советски халкъан американски халкъан хьажжеи секретарь У. Роджерс керте а волаш. Комитете ба — штабай начальникий комитета председатель адмирал Т. Мурер, США паччахьалкхен секретаре помощник У. Стессел, город Вашингтона мэр У. Вашингтон, дипломатически корпусе дуайен США-ра Никарагуа посол Г. Севилья Сакас, ишгта кхыболна официальни нах. Кlай цIа долча Л. И. Брежневна нахъабаьккабар бIашн ваШингтонцаш.

Л. И. Брежневца цхьана баьккар цунна уллу баьцца болга КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашъарча гIулакхий министр А. А. Громыко, СССР аралъара торговле министр Н. С. Патоличев, граждански авиаце министр Б. П. Бугаев, КПСС ЦК Генеральни секретарь помощникаш Г. Э. Цукапов, А. М. Александров, ТАСС Генеральни директор Л. М. Замятин.

Моаршал хоатташ кхамаьл дир США Президента Р. Никсона.

Дуне вайх, вай вIашагIкхетта-ла дезаш хиларах дегаондало еш да. Со тешаш ва, господин Генеральни секретарь, чух кIинзаIга вай вIашагIкхетталаьца дуненна дагалаттаб вай кхоачашдерг хиларах.

Тхона лов тха мехка волча хIинца хьо самукъадолаш хилар. Цхьабакъда эгIара хьалха тхона хет, вай шин халкъа а дерригача дуненна а хьо чохаза вар Iалашмате боккха лоархIам болаш, бухсоцшаш советски халкъо а американски халкъо а лаьрхIа цо Iеш, дерригача дуненн халкъашца а вай кхача гIертаргахьа, вай шин мехка юкъе оттабаь а ца Iеш, машар оттабаргахьа, лаьттан тIа мел дахача дерригача халкъашца машнари прогресси Iалашъяргахьа баьккха бохкка гIа лоархIарга аьнна.

* * *

Цуа тIехьагIа къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева.

Цу тIа кхи а ала йиш я са, советски халкъан американски халкъа хьожжа Iаш вайга. Дерригача дуне да тахаш вай вIашагIкхетарга хьожжаш, хIана аьлча, дунен халкъашта хов дунен тIа эгIара а низ болашгIа йолча шин паччахьалкхен лидераша цхьана болх булгуболгга, хIаьта вай шинна а оагIорахьара кийча хилар санна лерхI оаха.

Со а соца баьцца новкъостий а, господин Президент. Хьона а кхыча американски паччахьалкхен деятелаша а переговораш еча хана дика кхьехьа кийча да вай халкъий дегаонхIоттор кхоачашъераи дерригача адамий машара кхоачен дуьйен.

* * *

Р. Никсонен Л. И. Брежневн къамаьлашка теркам тIабахийта ла а дийгIар, чIоагIа тIоаран детташ тIа а ййнар.

Официальни церемони чакхъянчачул тIехьагIа Л. И. Брежнев Р. Никсони кIайча цIагIа болх.

Кlайча цIеи юххе вIашагIкхетара официальни церемони шерра дIаьъекхар телевиденеи радиои гIолла.

юзин комитетои вIашгIехьъяхча мероприятеша хьежжа ахчан премешца, карара кара телача ЦIеча вымпелашца белгалбоа- харгба.

СУРТА ТIА: «Загорский» совхозе мукх хьокхаи ба. Л. РУДСКЕ тексти сурта.

Ялат чуэца болабеннаб

Нийсаг1ча пятилетка кхоалаг1ча, хоадамбека шера хьуьжьам чуэцара комбайнаш, жаткаш хилад дукхха хьалха тоаяь, ялат дIа-хьа кхаьъа машинаш вIашIтIехьъяха, кхыдар дIа дIайийна а яь, ялат чуэца дIаболабеннаб укх деноашка Гроэненски районера «Загорский» совхозе.

Мукх хьакха эгIара хьалха комбайнаш арайнар механизаторашца Хасуев Мовлада, Дудуркаев Саид-Хьасача, Исламов Ломбаьлас, кхыча.

Дика хьийкъад совхозе гурахь дийна яьаг.

— Хьалхе а баьца доарх1амо хьахьокх хIара гектара тIара уьк шера кIезиггага яде 24 центнер мукх баргболаш, — йоаь керттерча агрономо Ваганов Руслана. — Ялат чуэца долладалехьа Украинерча комбайнераша бергIарга мехка механизаторашка «Чуэпарда вай ялат сихен доа иа Iеши» — аьнна дIа кхайкарал дег тIара хьоабап а дIа: «Лоацача ханен доа иа деши ялат чуэцара низ клобергIиц охха», — аьна дош делар совхоза механизаторашца. Денна дош кхоачашде торонан йолаш я. Кхашка боьл беш хургIа йиъ «СК-4» маркаи йола комбайн, шийтта «ЖВН-6» маркаи йиъ «ЖБА-3,6» маркаи йола жаткаш. Цуа совгIа ялат чуэцача хенд из болх сихен дикен чIахбаккхара совхоза новкъостаца деш «Красный молот» завода болхлой а хургба. Хьалхара ны дан цу завода шоферапа ялат чуэцаш а доакъар IалашIдеш а совхоза новкъостаца ду.

Ялат чуэцара балхаш сихен дикен чакхдахара, болхлой кхъьгама овсарле лаьхьара докхха новкъостаца дергIа шерра йоарждяьча социалистически яьь Цу гIулакха кхъьста теркам тIабахийтаб совхозе. Яхьа моган хIара дийнахь ерган. Шолй дехкараш, балха нормаш ухоачаш а еш кхъьеган хургIола нах совхоза парткомен болхлой профсоюзни комитетои вIашгIехьъяхча мероприятеша хьежжа ахчан премешца, карара кара телача ЦIеча вымпелашца белгалбоа- харгба.

СУРТА ТIА: «Загорский» совхозе мукх хьокхаи ба. Л. РУДСКЕ тексти сурта.

Iуйрийна яьх сахьат доаллаш толлагIа бола къонгаин механийн моттигерча Советаи депутателлА харжа кхаж тасса Грозненча № 33 йолча хоржаний учаетке аха болабелар нах. Царна юкъе ба тIемен кхъьхьамен вестеранаш, болхлой, гIулакхера нах, хIаьта иштта духхьаьнна кхаДж тасса боагIарашш а.

СУРТА ТIА: духхьашца кхаДж тоссаш я Р. М. Цекина.

И. ПЛИВЕА сурт.

●

Лакхача политически безараме чакхъяьлар нIаьлрхопа моттигерча Советашка депутаташ харжа кхаДж тассара кампани.

Эгтара хьалха кхаДж тесса баьннаб аьина хоам бера Буроялалара.

Дика вIашгIехьдаьккхалар из гIулакх цу участкерча хоржаний членаша а цун комиссе председателеча нохкъа Ужахова а.

Цо тIехьагIа аз сахьат далалехьа хоам бера Экажжюргий-Юртарча № 14 йоччи хоржаний участкера (председатель нов. Бархоевен). Иштта дика чакхдалар из гIулакх Вишаев Джабраила, Джабраила, Назране, кхычарга.

Цу лийнаьха районе кхаДж тоссаш хилар 23668 сан. Царех Iуйрийна 11 сахьат далалехьа кхаДж тесса вала 19760 сан.

М. ЗАНГИЕВ.

●

...Iуйрийна 6 сахьат доала ха. Хьеллалоу город МагIалбикера № 2 йола хоржама участок.

Iуйрийна 10 сахьат далийна хьа ва 100 процент города хоржархой кхаДж тесса бабар.

...Дика чакхдалар моттигерча Советашка кхаДж тоссаиге Невый-Редант яхача юртэ.

Массарел хьалхагIа кхаДж тессар 90 шу совгIа иа яьнача Таигиев Эльмарзе.

— Дукххаза хинназ со хоржамашка дакъа доацаш, — аьлар цо. Таханара кхаДж аз тоос вай механкарча хьалхий доттагIай дIадо а IоагIаш шин тIехьа дунен тIа машар хIлийтар дуьйа. Хlанз вай пархе Центральни Комитета Генеральни секретарь Леонид Ильич Брежнев Америка ВIашагIкхийттача Штаташка вахан.

Хоржамаш хуьлу ди шиъ тайпара ложжа цIеи дар районе кхъьгагIдарца дакъа а вай кхача гIертаргахьа, вай шин мехка юкъе оттабаь а ца Iеш, машар оттабаргахьа, лаьттан тIа мел дахача дерригача халкъашца машнари прогресси Iалашъяргахьа баьккха бохкка гIа лоархIарга аьнна.

* * *

Цуа тIехьагIа къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева.

Цу тIа кхи а ала йиш я са, советски халкъан американски халкъа хьожжа Iаш вайга. Дерригача дуне да тахаш вай вIашагIкхетарга хьожжаш, хIана аьлча, дунен халкъашта хов дунен тIа эгIара а низ болашгIа йолча шин паччахьалкхен лидераша цхьана болх булгуболгга, хIаьта вай шинна а оагIорахьара кийча хилар санна лерхI оаха.

Со а соца баьцца новкъостий а, господин Президент. Хьона а кхыча американски паччахьалкхен деятелаша а переговораш еча хана дика кхьехьа кийча да вай халкъий дегаонхIоттор кхоачашъераи дерригача адамий машара кхоачен дуьйен.

* * *

Р. Никсонен Л. И. Брежневн къамаьлашка теркам тIабахийта ла а дийгIар, чIоагIа тIоаран детташ тIа а ййнар.

Официальни церемони чакхъянчачул тIехьагIа Л. И. Брежнев Р. Никсони кIайча цIагIа болх.

Кlайча цIеи юххе вIашагIкхетара официальни церемони шерра дIаьъекхар телевиденеи радиои гIолла.

Iуйрийна яьх сахьат доаллаш толлагIа бола къонгаин механийн моттигерча Советаи депутателлА харжа кхаДж тасса Грозненча № 33 йолча хоржаний учаетке аха болабелар нах. Царна юкъе ба тIемен кхъьхьамен вестеранаш, болхлой, гIулакхера нах, хIаьта иштта духхьаьнна кхаДж тасса боагIарашш а.

СУРТА ТIА: духхьашца кхаДж тоссаш я Р. М. Цекина.

И. ПЛИВЕА сурт.

●

Лакхача политически безараме чакхъяьлар нIаьлрхопа моттигерча Советашка депутаташ харжа кхаДж тассара кампани.

Эгтара хьалха кхаДж тесса баьннаб аьина хоам бера Буроялалара.

Дика вIашгIехьдаьккхалар из гIулакх цу участкерча хоржаний членаша а цун комиссе председателеча нохкъа Ужахова а.

Цо тIехьагIа аз сахьат далалехьа хоам бера Экажжюргий-Юртарча № 14 йоччи хоржаний участкера (председатель нов. Бархоевен). Иштта дика чакхдалар из гIулакх Вишаев Джабраила, Джабраила, Назране, кхычарга.

Цу лийнаьха районе кхаДж тоссаш хилар 23668 сан. Царех Iуйрийна 11 сахьат далалехьа кхаДж тесса вала 19760 сан.

М. ЗАНГИЕВ.

●

...Iуйрийна 6 сахьат доала ха. Хьеллалоу город МагIалбикера № 2 йола хоржама участок.

Iуйрийна 10 сахьат далийна хьа ва 100 процент города хоржархой кхаДж тесса бабар.

...Дика чакхдалар моттигерча Советашка кхаДж тоссаиге Невый-Редант яхача юртэ.

Массарел хьалхагIа кхаДж тессар 90 шу совгIа иа яьнача Таигиев Эльмарзе.

— Дукххаза хинназ со хоржамашка дакъа доацаш, — аьлар цо. Таханара кхаДж аз тоос вай механкарча хьалхий доттагIай дIадо а IоагIаш шин тIехьа дунен тIа машар хIлийтар дуьйа. Хlанз вай пархе Центральни Комитета Генеральни секретарь Леонид Ильич Брежнев Америка ВIашагIкхийттача Штаташка вахан.

Хоржамаш хуьлу ди шиъ тайпара ложжа цIеи дар районе кхъьгагIдарца дакъа а вай кхача гIертаргахьа, вай шин мехка юкъе оттабаь а ца Iеш, машар оттабаргахьа, лаьттан тIа мел дахача дерригача халкъашца машнари прогресси Iалашъяргахьа баьккха бохкка гIа лоархIарга аьнна.

●

17 июне вай йоккхача Дальен масса мийнте санна, Грозноера № 21 йолча участке хоржамаш хилар.

Iуйрийна 6 сахьат далча хьажа болалу хоржархой.

1914 шера вачча Мальсагов, Бекмарзой Султанаь, Грозненски духха комбината ветеринарни лора, эгтара хьалха кхаДж а тесса дIадолалу укхаза советски наьха вахарера из бехткхамера гIулакх.

Хоржамашца дуьззанна ший граждански декъар хьалхара кхоачашдерга дакъал а еш шоллагIа кхаДж тесса бокъо елар ГПТУ-9 дешархоча, 10 ди хьалхан 18 шу дизача, Шалмаев Александра.

Иштта 90 шу дальначча ший сесгаца цхьана кхаДж тесса ешна хилар 94 шу дальа Шамхинов Хьамид.

Хlаьта профтехобразование ансамбла коллективо хоза концерт а оттадир хоржархоштга.

М. БОТОВ.

●

Гудермески района ерригача хоржамий участкашка сабрийна лах сахьат далалехьа духхагIа болх хоржархой кхаДж тесса бахьар. № 3 йолча городской школе хиннача участке — шин сахьат далалехь списки тIа мел хиннараша тессар кхаДж. Цу участке эгтара хьалхара барашша кхаДж тоссаш хиннича 87 шу дальнача, граждански а Сайлаьб-бокхача Дахьен а тIемашка дакъа лоацаш хиннича А. М. Колоколов, ше чоца чу кхаДж Iочутассаде яьлар.

— Сога кхьеьар докхха ираз да — кхаДж тосс аз кердача тIехьен дикагIа бола кхоачашъ мехкарчи хоржаш. Эгтара хьалха кхаДж тессар аз 1917-ча шера Советаш хоржаш, хIаьта дуьл-тIехьагIа айса дикагIа бола нах Советаш хоржаш кхаДж мел тоссача хана дог гIоздьяьна волаш докхха ду аз вайга кхьаьчаьа пархIатонех.

«40 лет Октября» яхача колхоза дожжар дожжаш болча Осмаев Камиль керте латтача бригада бергIарга болхлой цхьана бIьккор кхаДж тасса.

Дика нахъера «Медицинторгмонтаж» заводе коллективо мотгIерча Советаш хоржача деина. Цу коллективера полпровщина Салиева Руьъет, фрезеровщик Межидов Хьамад санна бола болхлой пятилетка дIьлаг1ча шера мотаж болх беш ба.

Н. ЗАЗДРАВНЫЙ.

ТАХАНАРЕИ ДІАХОРЧА ХАНАРЕИ ДОТТАГІАЛ

Вай кран доэнеча гаьина аразъа ціачу Нохч-Пілгіай Пачхьалкхен университетера письмош Поезаашен кемашен, массача сполеташа уж діакхуь вай Даьхен хуккача горошашка, цун доаноца гораьа. Университете ціэнгіа а елла, бохь беш я интернационални доттагІала клуб. Цуьнга куьгалуу романо - германски филологе отделение школлаьгіа курсерча студенткаша Габаева Асиэт Губская Людмилаех.

— Тха клубе болх беш я, — яхаш дуьш Людмилаех. — Уьк тайпара клубаш: СССР халкъ доттагІаза, англичаш, немецкаш, французаш. Аьхха бувзаш оттаьгіабаьб оаха Къилбаседа гаа Кавказе вуташа: Дагестански Пачхьалкхен университетаца пединститутаца, Къилбаседа - Хіэтийн Черсий-Балкхарой пачхьалкхен университеташа. Ціа а хьа а доттагІаз тІехь кахьаташ уьхиг оаха Татарски. Удмуртски. Мордовски, Башкирски, Коми АССР-ий студенташа. Англичаш секце ціа-хьа кахьаташ кхуьйиг Великобритане. Аменика Ціашгіакхийтта Штаташ. Япони. Австрале. Шведе студенчески кагнрхошца. Немецки секце бувзаш доаттабу Германски Демократически Республика доттагІалгіа обществаца.

Тхоай письмош тІа оаха дувц дуьхка къамаш дахача Нохч-Пилгіачен вахарах, вай университетах, городах. Тха хаиначъар тхоа га эзар чІоагІа сакъердаме хіамаш.

Къамаьл дІахо ду университета ВЛКСМ комитета секретаза, физически культурае факультета 4-ча курсерча студента А. Мудаева.

— Тха ВУЗ-а баишало я уьказа республикерча школашта преподавателаш кийчбеш хилар, — йоьх цо. — Кавп1ахувча коммунизм хьалъегий нохкахьатта къетам бала безарди. Беранта интернационални доттагІала уйла дет чу йоссае езаш бе уж, цудуьга уж шоьга а елла бе из уйла йиэза йолаш йолаш, баха цих бовзаш, царна фу шо. нар духовни хьаннаш малагІаш да хоьш. Студенчески кагнрхой Еригосенски пединститутаца, Къилбаседа - Хіэтийн Черсий-Балкхарой пачхьалкхен университетаца пединститутаца, Къилбаседа - Хіэтийн Черсий-Балкхарой пачхьалкхен университеташа. Ціа а хьа а доттагІаз тІехь кахьаташ уьхиг оаха Татарски. Удмуртски. Мордовски, Башкирски, Коми АССР-ий студенташа. Англичаш секце ціа-хьа кахьаташ кхуьйиг Великобритане. Аменика Ціашгіакхийтта Штаташ. Япони. Австрале. Швеце студенчески кагнрхошца. Немецки секце бувзаш доаттабу Германски Демократически Республика доттагІалгіа обществаца.

Тхоай письмош тІа оаха дувц дуьхка къамаш дахача Нохч-Пилгіачен вахарах, вай университете-

Хоьа, дика уйла дет чу йот вежаришка йолча республикай вуэий студенташ доттагІаз тІехь вІашагІбеттабаларо. Кагнйча нахен мехкарашен дагардарашен леоІахарашен дувц шоайла дага а бувзаш, кхетам лакхбу шоай. Бокъонца дола доттагІала пІей а хинна ціэттан Гюэше баьккача хана Къилбаседа-Хіэрий пачхьалкхен университетера студенташца хинна цу тайпара вІашагІкхетар. Хьаьнашца дийцар шоай Университета традицеех, дуьхьа цо цо кхебьюех. Цуьг тІехьагІа концерт делар художественни самодеятельносте цкъа дакъа лоапаваша. Хіарашо къаьст-къаьстан тлибуьнеи къамаьлии дена дапа кагнйча нахеи мехкарашен дувзар шоашта эгІара дезагІа дараши дагалаттараш. Чіоагіта дог тоьа хаьолийтаи дап Къилбаседа-Хіэрий Пачхьалкхен университетерча студентка Мадаева Зухрай дешаш:

— Бе-бечъа къамеи бола кагнрхой вІашагІа' бувзабелийташ доьа доттагІаи вайга хьаьнехад вай дашш, — аьлар Зухрае. — Вай йотта ма мамога вІоагІазон дегІаьхтуллаи. Со се Гюэнера я. Са гаргара пах, дай, ціа. Цхьабаьлда Ошлюжникова а кет тхоьна. Нохч-Пилгіай дагнрхошта, тхоай ціагІа санна. Тхоца чІоагІа Ингерза, тха-терко, йовьхо еш бе бовззхагІбаран а тха хаиначъа баран а. Оаха массаза а ях царгаІ «Маьрша доагІалда цо тхаьнгІа, Гроэнер».

Доттагіаи дегІаьхкувла безам хилар гуш да массалоуча хіамаш тІехь дешача, сценІаьна, бадха гІа. Университетера гІишлошгіо студенчески отряд дувккхуча республикаьнга, краяшка, областаьнга гІиргаш хьаьдена хиннаш. Созлка Карельски АССР-е хилар иэ. Отряда бІухоеч цхьаьне, исторически факультета дувІагІча курсерча студента Лачинов Игоря дуьш:

— Тхо цига гІишлоихоч хиннига ден. агнтатораш хила а дийзар. Цига бахача наха — эсседнеи кагналцеп — чІоагІа сакъердаьуш лаДувІаг Нохч-Пілгіайчнах, цун Іаламаьн нахахи, производствах а культурах а оаха дувпаучина. Ціа хьаьсхьа а ціоф тотпереча газета а. Шпай аьрІаина, карельски новкъосташа тхона а дувцар къилбаседерча республнка баишалоиех, карельски халъза традицеех обычеех. Бокъонца дола доттагІайн вежарийн санна къаьстар тхо вІашагІа.

Интернационални ҳкетам балбеча университете беш бола беоргина бох — из дІахорча гІулакхий дика юьхь з. Тахапарча студентех кастта пелагоган, керлача нооалаех болча наха оамалаш Іоьмаеташ ма хургбай. Тахан пІадийна доттагІалга ги дикаиша тІадаорда.

А. КЕРИМОВ.

УЛЬЯНОВСКИ ОБЛАСТЬ. Черемшан яхача хи керте хозача мотпгашка дада III Интернационални цІерагІча колхоза (Мелекски район) лаьттан. Царех цхьа дакъа ушал хинна да. Колхозчоша, ушалаш йоьха а еш, культурни дахІеиаш ю царех. Уьк шера хьалха йолаш хинначъа 182 кехгар дахІеина тІакхийтаР ахы 147 гектар.

Июнь беттарча сигала урагІъух доглан установкай дото бос бола хи кІаьжаран. ДІахо цхьан дакъа тІара нохк дакъа тІа дувлаш да- жаш да ондача бежа Іулаш. Культурни дахІеиашка дика товш тайп-тайпара бахьаш дІаийсаР бахьан долаш шура йоаккхига а доахан оиддалаар а дикача хьаьл тІа да колхозе. Уьк шера пхо бетта шура йоаккхига, соахха иу ханаца нийсйча 25 процент аьсамдьлнид колхозе. Цу хана чуьх колхозо пачхьалкхенга ехкай 5 эзар центнер шуьра.

СУРТА ТІА: колхоза дикагІбола доаркаш З. Лейкина, А. Федорова Е .Ильямяркина; латтеха — ушал хинначара дакъе.

Ю. БЕДОЗЗЕРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Бувуь деттарий дикагІа йола опыт~массанена

ТЕХНОЛОГИ ЭРГАЙОАХАШ

Вай мехка чІоагІа эшап да мехкадьттен гази. Цунга хьежжа мара дегІаьхха дин ши мехкадьтта чакхдоаха, химически, энергетически промышленность, юрта боалхам, кхьдола хазнча боазама дожьоши.

Хьадоэкхха мехкадьтта дувлаІа халийтара бокхкі бехктохкаш тІалаг бувуь деттарашта, цдрех тийша да мехкадьтта доаха мотпгаш дуккаІа хулийтлаго, керла мотпгаш пуґийоэчыгга. Карабулакеи бувуь тохара балхий управление мехкадьтта тохкарашца дьнлаь ю да деш кхъьяьг бувуь сихагІа, кІоаргагІа тохара, из тохарга дІабоаь мах лохбаро, паччахьалкхен плани тІанйца специалистически декхарашш хинал вьаха кхоачашдара.

Карабулакски бувуь тохаоа балхий упоавление мтара дикагІа Іоьгіаеча боигадеи цаІ я Хохоеч Сослан Абисеалович керте латта бувуь детта боигада. Уьк шера бувуь я тоха толаме пІентехьсхьал но № 79 йола Заманкулера скважина. ХІанз цо мехкадьтта лой ъьожаш тохкаш я чІ.

Заманкуле кхьабседенгахьара дакъа тІа эгІара хьалха тохкама бувуь тохачарех я № 79 йола скважина. ПроектагІа цига тоха лаьрІа тинна 3625 метр бувуь теха дьнна. Скважина яккхара бувуь тоха долладир 1972 шера 29 августе. Скважина аІашагІъ-ьлар «Уралмаш 3Д-67» яхача отечественни буровой установка новкъоьалца. Буровой йолча ВІашагІъеллао спуско - подъемни механизм, гидромешалка, лобата маркпал кийчбу механизм, вибрационни цкъара, кхы мел вшап йола оборудовани. Цуь тІехьагІа тешаме шолг баьлг дІабоаЛабар бувуь деттарашт.

Юхььашну деиз скважина йоаккхаи теха бувуь 7,12 метр а кхачъяла турбинни способбагІа техар, цул тІехьагІа ротории способбагІа техар. Бувуь тохача пайда ййцао тайп-тайпара диаметрах йолча кхьяьшпочечни ёстех. Хьалхарча юхьгаьс лобата маркхала обнабогка йора углецеломчи реагьентаца. ХІаьта тохап бувуь деттарашта 500 метр кІоаргеланта. чуьл тІехьагІа извествкани е йолайпо маркхала. Кхо эзар совгІа метр бувуь техачуьл тІехьагІа обработка е йолайпо комленсированни Сильфат спиртани бардана (КССБ).

Бувуь тохача хана тІоэнашца сихха лобата маркхал чубуьлан моттигаш вийсйелар, уьк кхоачъяьлар йолаьлар кІайбеча маркхалаш наполнитель а ентаар. ЧІоагІа духха халонаш кийсйелар бригадина тІерча майпсочни тІехьапка бувуь хьаьчъяьлар хинь а, ларам кхеран болаш моттигаш вийсйелар. Бурильни инструмент скважинера хьаьлара йоаккхача хина из дІалувеш е из забой йоачъ ІаІга цц кхоачъяьлар вийсйелар. Цхьабаьлда, из кхоачъамбеашар діадаккхара бола кнкъ з кооабар, кубинеки сантиметра лаьхІача лобата маркхала удельни вонга 2,08 граммага кхоачап лаккййе. ХІэьта а песчаникашта бувуь тохача хана чІитта ёекхча утельни лозаш долладечьа чубуьл лобата маркхал, из кхоачъамбоапар а діадаккха вІашгІеъьлар бригада. Цу скважина бувуь тохача практико хьатъекхар скважина проектни конструкци кІеанг - духха хуьцамаи де дезаш хуьлаш моттигаш вийсйелу хилари из пайдане хилари. Аварп ца хилийтара кает-каста профилактика еш а йолар бригада. Бригаде мел бола бувуь деттарап аварп ца хулийтап бувуь тохара йола курсаш чакхъьжа. Бурильни инструмент скважина певаита тІа цо летийтара лобата маркхалах хан-хапиаъьб йийтар графити меэкьаттен. Бурильни инструменташка ультразвуков дефектоскопца хьежа безаш а моттигаш ийсйелар, цу-духхьа шиЙ кхиналъа еча турбаш дІа а яьлс пар мотта керда ираи ваттабора, хила тарлуш бола хьоазам хилашар. Уж санна кхы духхьа а мероприятеш чакхъьжар скважинга яккхара бувуь тохача.

СИХАГІА А ДАРЕГІА А ТОХА БУРУВ

Коммунистически скважина цІера оий лаккл лоаттадеш, хьцер ухо ца деш къьхьийгад бригада № 79 йола деттарча тохкаш. Хіара бетта цхьан стаиовкапа планагІа 337 метр бувуь тоха дезача цо тохад 434 метр бувуь. Иа скважина йоаккхача бригада бувуь тохап хиттар бирхІ-ах бетта, планагІа цига бувуь тохап хила езаш яр из 10,9 бетта, 72 дин бийсен хинал хьаьхха бувуь теха бнетовскхар цо из.

Бувуь тохача пайда эшап дІаиначчйта ах хилар 90,4 процент, из хуьл хадаиегІа лаьрхІачуь эукхагІа. Бувуь тохарга дІабоаь мах лохбаро, паччахьалкхена кхоалад 18 эзар сом. Хинал хьаьхха бувуь а теха скважина йнстеньккарех бригадерча бувуь деттарашта енна 14,5 эзар сом премн.

КЪАХЬЕГАМА ТОЛАМАШ ДОАХАРАШ НАХ БА

Бригада ишпта дика толамаи дахарашцентера бохьап да хьанар хоа ца деш бувуь деттарашта къьхьегар, пахалдаш керда техникеи технологии нар производственаи юкъъьхьалъар Дуккхача къамех мах ба ду бригада къьхьегаи, Цига болх беш ю эрсий, Ілатгай, похий, укранцаш, кІирий, черсий кхуьча къамех бола нах. Цхьа эзап санна баргтайна къьхьега бригадера яхь-ца-ъьа буьлаш балхара хувнаьлаи.

Новкъостагта хьоккам телаш овсаое къьхьег бувуь деттарашца В. И. Исакова, А. И. Заева, И. М. Пазадий, бувуь деттарий гІоначъ А. Г. Устименкое, П. И. Абабкова, Н. Б. Борнева, П. И. Ртищева, А. Л. Абазова, В. Н. Агеева, вокхагІаволча дпзелиста В. В. Лебовске, слесаря Н. С. Фоменкос, лаборантканца Л. И. Лысенкое, В. А. Смирнова, кхьчар.

Бригада цахиллаш цоай квалификаци дакъьлор бувуь деттарашца. Бувуь деттазо Л. Заева ше къьхьегаи воллашъьа уьк шера эзаочно чакхъьжьккхар Гроэнески мехкадьтта техникун. Цуь совгІа це деташ волча шерашка но кийчвьеь бувуьдеттарий ши гІоначъ Н. Борисеи А. Абазови. ХІанз социалистически яхье хьалха латташ ба уж. Цхьабогча бувуь деттарий гІоначъа дикеи тІех лакеи экзаменаш дІа а сена балха 5 разряд яьккхай. Масала, П. Ртищева дпзелиста говзап а карверзавьй, хІанз шеи профессегІа болх бе йиш йолаш ва из. Хіаьта бувуь деттачун гІоначъа А. Устименко мичча хана бувуь деттачун болх бе йиш йолаш ва. Уж санна барап кхы дуккха а ба бригаде.

Цу бригада балха опыт хьоккаме я кхыча бригадаиата, из хьаьперех бежкха пайда бо-ъьа црка.

А. БАКАЛЮК.

Боккха толам

* * *

Старогрозненски мехкадьтта доахач мотпге № 701 бойча скважина 3053 метр бувуь техачуь тІехьагІа уж шера кІаларча мелашкара хьаьхара мехкадьтта кІеж техар уьк деношка. Из скважина йоаккхача бувуь тохаш цнначъа Старогрозненски бувуь тохара балхий управленеча буровой мастер, коммунист Дорошин Дмитрий Иванович керте латтача бригадас бьккха толам ба.

— Инъ миллиметровая штуцере гІолла хІара сахьата 7 кубически метр мехкадьтта ду скважино, — йоаь управлоне центральни технологически служба начальника Серебряков Виктор Григорьевича. Призабойни зопана кислотни обработка е лсгкІаш да тхо цига, цул тІехьагІа шозза дуккагІа эпа мел хьадоагІаш лола мехкадьтта. Уьказа керттердар да кІаларча мелашка цу мотпге мехкадьтта доаллаеча бувуь деттараша хьаьжьяьха хилар.

Бувуь тохача а скважина тохкача а шоай балхах дика хаеташ тилар хьаьжьяьхар бувуь деттарий мастераца Кузнецова Анатолеца, Куприяноа Андреаца. Ритмично болу беш и цига смепаш мастераш, коммунисташ Епифанов Георгий, Золотухин Павел, Пухлов Леонид, Миронов Алексей, керте латта смепаш. Цу моттпге эгІара хьалха тІерча - мелашкара мехкадьтта гучадаьккхараи а уж ба.

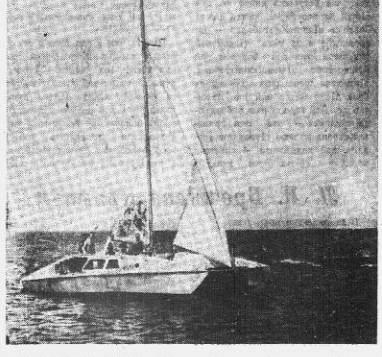

ПРИМОРСКИ КРАЙ. «Труд» общества спортсменаца Дальни Востоке эгІара хьалха Амурски залива акваторе арадалькхаш катамаран. Керда паруснн крейсерски классагІа дола катамаран хьадьад Прибалтике. Тохкам бича тучадьаьнад яхташта, шоьга цуьнга нийсьуш цхьаьккха цу хилар. Катамаран тептара атта дел, сахьата 40—50 километр сухал йолаш, хІаьта из хІара мотор болча кемага будуш пикъ баш.

Катамаранга экнпажна бархІ спортсмена ва, царна куьгалдеш ва «Труд» общества - массовкза чемпион вола вовзаш вола яхтсмен Виктор Валлее.

СУРТА ТІА: Амурски заливера катамаран.

Ю. МУРАВИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

КОММУНИСТИЙ ИДЕЙНИ АРСЕНАЛ

КПСС ЦК-арча марксизма-ленинизма Институтера репортаж

Из лакха, ашкабесара хораш а долаш йола йоккха, хьу санна латтача парка юкъе яІа эдани дика йоьа вай мехка яйза ца Іеш, цун довзошу гаьина арахьа а. Уьказа, СССР халкъа болхама карагІдьлнаний Выставкаэала гаьна йоашпаш ягІа КПСС ЦК-ера марксизма-ленинизма Институт (ИМЛ).

В. И. Ленина инициативагІа, марксизма классический произведенешта шерна пропаганда яра К. Маркеи Ф. Энгельси литературни кулгайоазони тІехьалге гулъер дуьхь 1921 шера хьаьнча Институте мах бан вапрозашан дика материалаш гулъьяь. Ах бІаь шу хьалхагІа, институт хьае йола мара да яьча хана, цун долахьь ерпига а К. Маркса 8 авторграф мара ираи. Хіанз цу уч гулъ я эзар сорта К. Маркеи Ф. Энгельсеи документаш а 32 эзар совгІа В. И. Ленина документаш а.

Шерера партийни активо новкъостал а деш, дозвол дезьарча доттагІаша гІо а деш, институте лаха а леха, гулъьяь хьалхагІа йоазвпша хинна йилмаи коммунизма идеал сплавни произведеени, яьккай цар кулгайоазой ипгаи оагІоп.

ДАИМ ДИЙНА ЛАТТА ТІЕХЬАЛЕ

ИМЛ Центральни партийни архиве дадача марксизма-ленинизма классикий шовзткъа шоар совгІа доаллаеча гІоначъа къьхьега Маркса Аигий воГа Шапль Маркель Лонгее, Владимир Ильича гаргарча пачкъа кхаьжьйтача письмоех дожкхагІдача дакъа института деннад А. И. Ульяновас Елизаровал М. И. Ульяновал. Дукха документаш яхьнад ИМЛ-го Ипмаи вай мехка К. Маркса, Ф. Энгельсан литературни тІехьалецах доккхача дакъьа подлинникаш далача Амстевлдмерча социальни историе Институтана бурзам тассар бахьан долаш.

Дуккхача шерашка тохкамаш дьнд В. И. Ленина цІерагІча карасовоо - шоронпски архиве. 1954 шера польски коммунистай мара вІашгІехьалаиязар шозятка цо гаргга Краковски архиве дьладечь, эрсий меттала кагнйча дапашца ядаьла докхча лоаначъа кахьатнлгашта тІаннйсбала. Дерзога а корадаьзар 290 ленински документ дар. ХІаьта уж шелар ПЮРТ ЦК-ас КПСС ЦК-ага хьа а делар.

ХІаьта керда документаш хІанз а тІехьа лохаши коралоагІаши да. Алхха чух тІехьхьарга дІа ин ИМЛ Центральни партийни архиве керте моллагІча хана ше локаш хинна цо церг хьакха мотпг.

Октябрьски революцин кинначул тІехьагІа, бапина делаш хинна нах цхьатарра бата Іохуьпна боглабенача хана, исхалий ду тха лоаха, дажа лахача арглерча хьалешка тарлуш долча жена селекция е болабенаиб Ильнзой, Моальхане, цоаьаву болаш болх хинна из. Цунна тІехьожаш кинпаи академик Лущпни Михаил. Цунна болх беш хинна экотехнпкаи, ветеринарни дораш, жалуй. Тепаь ихъь шера баьб тохама болх, цьхьабакъа тха «Іешпа хьоаса» корабаб. Керда долладечь фух 1956 шера «кнргизски бптка хьоаса» бола ямна цІи тиллай. Цу фух дола жа доам дажа литача дика лелаулуш, лай «Іалхара шоашта доакъьор доахап хул.

Цу хана зона Кыргпзе жа леладелга шортта товари доходп телаш дола дакъа э хинна дастгал. Нагаьла санна революцин хьалелъьара 1916 шера лоаман мехка дерриге а 2,5 миллион устгІеи гаьп мара хинналеше, ілапа бптка хьоаса бола тха доаха жа 9,4 миллионгара дІакхьаьжа. Хіьта тохкамаш-м дІахо а деш хинпал.

«Тянь-шански ах бптка хьоаса» бола тха доахача же дахье а хинна дІаэтай центральни Тянь-Шань лаккха лоаманта юкъье 2900 метр лакхача «ула Кара-Кудзир уха атагІе. Цига болх беш я института опытни станцеел пал. АтагІера климат кает-маста хуиналуш я, фегара температура шера юкъера лаьрхІача 1 градус целлал. Цкъахь а йиш йолаш ца ягІап. Духхьал ду хьалашца дуьхьал тоаннан лаьрхІача же корда фу доладе гІертаи жа леладелча. Абакиров Сабираца цхьана яхьаІтта шера кхьахьийгад института Пламзоцц — мирен сесагеп Дружеиковгіар Георгеи Евгеньевпч. Хіанз цу тайпара фу долаш да. Тенна жа да уж, цхьацаболаш шуйтох диЙна болаш хинна 95 килограмм хул, кхы — 135. Цхьабакъа, цу фуьл эгІара дикагІар) — тха діаьлеи тІоагІеи хилар (юкъера дІоахал — 15—15,5 сантиметр).

«Гіаьп - шпиеки ах бптка хьоаса» бола тха доаха жа субдельпйски зоне, 2500 метрага 3000 метрга кІоачаи лаккача долладаш эгІара перспективни доаха фу-ъьеч пал лоаралпп ца.

Кіуасаи деча тхах дола дош эттар цкъа. Ах морса тха дахара база аІашагІбола езаш яр. Хіаьта из тха доа жа аІай хоза деланлар, хіана дьчч кІайча тхана хьашт дола басар де йиш я. Юха а долладелар тохкамаш. Селекционно - племенной бока бапа 3000 совгІа метр лаккачара Алайски птагІе кержар институтга специалисташа. Цига ахкаи беттапца я кает-часта лоа дела. Цига йол кпий я яь. Іоотгаьлургйолаш еш, бІарччача шера шоашта цер хьакха моттиг лакха еза жево.

...Іоахарп Іуна юкъе эгІара

Азат УСМАНОВ,
АПН корреспондент.

ДОШО ХЬОАСА ЛЕХАШ

Чуйски атагІа я Киргизски хьаьйаш леладарап ветеринарен йнлма - тохкама институт. 42 шу хьалхагІа хьаьнь из шерра бовзап я йилман дуьнен чу. Цо долладьл кердача фух долда доахан, говраш, жа. Биткъа хьоаса бола тха телаш на кирпзски же тІара - ламкха тха, — ФАО — юрта боахама дешашта долча ООН Комитето — бьлча къоастамагІа, — дуьнен тІа эгІара лакхагІа ца.

Киргизпи массаза а доахан леладелп хьпнаб. Сепа-цька моттиг йоапап баьнна лийнпаб уж хьалха, кертера боахам жа леладелга а болап. Устагіо дап а тІадуьхьа а, «Гіишлоай материал» — шпоп из бІеглпнг телаш хинпай вашна лелаьхьа. Цунна хуьналенна хинпад лезаш, фун, тайпан праз. Цхьабакъап тха «Іезпга луп кинпаб киргизски устагІа, жорсача пеша цхьа-пп мотпга дола мара тха луп хинпадап цо. Хіьта дикагІбопча устагІах езача э эгІаш хинпаш 40—50 килограмм мара. Цхьабакъа пуьпах дика гІулакхаи а доахкап хинпад: хало лоалуш, боча ца буьлаш хилар. Киргизаша шозза а хьалхагІе кпйчьаь Іоотгаеш хинпадп йол — цера керте моллагІча хана ше локаш хинпай цо церг хьакха мотпг.

Октябрьски революцин кинначул тІехьагІа, бапина делаш хинна нах цхьатарра бата Іохуьпна боглабенача хана, исхалий ду тха лоаха, дажа лахача арглерча хьалешка тарлуш долча жена селекция е болабенаиб Ильнзой, Моальхане, цоаьаву болаш болх хинпаб из. Цунна тІехьожаш кинпаи академик Лущпни Михаил. Цунна болх беш я института опытни станцеел пал. АтагІера климат кает-маста хуиналуш я, фегара температура шера юкъера лаьрхІача 1 градус целлал. Цкъахь а йиш йолаш ца ягІап. Духхьал ду хьалашца дуьхьал тоаннан лаьрхІача же корда фу доладе гІертаи жа леладелча. Абакиров Сабираца цхьана яхьаІтта шера кхьахьийгад института Пламзоцц — мирен сесагеп Дружеиковгіар Георгеи Евгеньевпч. Хіанз цу тайпара фу долаш да. Тенна жа да уж, цхьацаболаш шуйтох диЙна болаш хинна 95 килограмм хул, кхы — 135. Цхьабакъа, цу фуьл эгІара дикагІар) — тха діаьлеи тІоагІеи хилар (юкъера дІоахал — 15—15,5 сантиметр).

«Гіаьп - шпиеки ах бптка хьоаса» бола тха доаха жа субдельпйски зоне, 2500 метрага 3000 метрга кІоачаи лаккача долладаш эгІара перспективни доаха фу-ъьеч пал лоаралпп ца.

Кіуасаи деча тхах дола дош эттар цкъа. Ах морса тха дахара база аІашагІбола езаш яр. Хіаьта из тха доа жа аІай хоза деланлар, хіана дьчч кІайча тхана хьашт дола басар де йиш я. Юха а долладелар тохкамаш. Селекционно - племенной бока бапа 3000 совгІа метр лаккачара Алайски птагІе кержар института специалисташа. Цига ахкаи беттапца я кает-часта лоа дела. Цига йол кпий я яь. Іоотгаьлургйолаш еш, бІарччача шера шоашта цер хьакха моттиг лакха еза жево.

...Іоахарп Іуна юкъе эгІара

ДИКА КЪАХЬИЙГАР

Карабулакски химически реагентий' завода кхьакгармахкоша толаме кхъьхьийгар май бетта.

Социалистически яхь кхъькетама хьанав айдьаьча завода боахлоша поромпча тамсапера КССБ яхь реагентан эвахецаран цунна вогализаци яреп май бетта план 121 процент кхоачашъьяй. Хіьта кІора - шелонни реагентан аразецаца план а 350 процент кхоачапъьяй цар.

Из дика тешам ба ах шера пдан ханал хьалха кхоачашъьерг. хилара.

А. СИНЧИНОВ,
КЗКР смепни инженер-технолог.

«СЕРДАЛО»
2-ча оагІ, 10 июнь, 1973 шу.

Тlехьабусараш хила йиш яц

ГIишлош хьалъяра—дукхагIа терко

ГIишлой - монтажни организацеша пхе беттa бaьча йогIaша тешаш ду. Бoлхамий кулгалхоша, юхьхьанцара партийн организацеша КПСС ЦК декабрьскин (1972 ш.) апрельскин (1973 ш.) Пленумий решенеша хьежжа шоай болх эргабаккхаша хилара, пIелагIча пятилетка кхоалагIча, хоаламбева шера планаш тешшаме кхоачашъца шоай коллективаш оарцагIа па яьха хилара.

Из бакъду 1973 шера хьалхарча беттaшка тIехьадисар хIанз а юхаметтагдоаладаь ца хиларо, цул совIIа, тIа-тIа кIезигIлуш латт хьадцеш дола гIирсаш планагIа хьалде дезачара чIагIдаккхар.

Укх шера январь — май беттaшка капитальновежened объем 85 процент кхоачашъвй, ду дaьхье гIишлой - монтажни балхашта — 78 процент. ГIирсаш хьалдеш йолча 66 министерствах, ведомствах, организацех, предприятех гIишлой - монтажни балхий пхе беттa план кхоачашъяша 51 я. Цу дaьхье «Грознефтегеофизика» яьха тресто (управляюш нов. Сайрошкий) — 45 процент, мелиоративний заводо (директор нов, Григорьян) — 9 процент, Къилбаседа-Кавказкин магистральни газопроводий управленеи (начальник нов. Трегубов) — 17 процент, Грозненскин газ чакхйоьхкача заводо (директор нов. Зибарев) — 45, бувзама управленеи (начальник нов. Хант) — 16, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета капитальни гIирсаш дечи управленеи (начальник нов. Федотов) — 48, совхозний объединенеи (начальникаш нов Завгаев) — 26 процент кхоачашъвй. Цул совIIа, канвоюненеш дIaвхийтара темпаш лаххаргIа я керттера ,фонданш хьалъяь яхара темпеп, хIинца цо тешал ду хьалдаь далларца дуса гIирсаш тIа-тIа дукхагIа худаш хилара.

Геттара кIезигча пайда эи культуро оБъектанга, пиша хьал-ха йоаьцеча берийн дарбани управленешта, школашта хьахийдча централизованни капитальни внедренех, 1973 шера город МагIалбике клуб хьалъе хьхийдача 300 эзар сомаз. Нохч - ГIалгIай ГIишлошъяра управлене ГПМК-105 (начальник нов. В. М. Азаровни) пхе беттa пайда йийар цхьа эзар сом мара дан. Тlехьа-тlехьа жолл город Грозне шоръ хьалдача ГIишлошъяра управлене (гешподрядчех СМУ-6), драмтеатр хьаллара ГIишлошъяра управлене (гешподрядчех СМУ-4) бакъахь.

Унаьлено дораяра объекташа хьахийдача 1267 эзар сомах гIишлошъераша пайда йийар 292 эзар сом мара дан. Город Грозне тур-бериуеши болницаш хьаллара балхаш геттара эсала ду гIишлошъяра управлене СМУ-6 (начальник нов. Самойлов). Берий яслеш бешамашн хьалъь йоаьцеча пхе беттa план 76 процент кхоачашъвй.

ГIишлошъена организацеши заказчикашен йоаттIаш йола йоахьо яь общеобразовательни школаш цоай ханнахьа хьалъяь яхара. ДIaнцача шерашка кхоачаш ца хуьлаш йиса школаш хьаллара пхе беттa план 100 процент кхоачашъяьй, хIинца уж шера хьалъяь йоаьцеча пхе беттa план 76 процент кхоачашъяьй.

ГIишлошъена организацеши заказчикашен йоаттIаш йола йоахьо яь общеобразовательни школаш цоай ханнахьа хьалъяь яхара. ДIaнцача шерашка кхоачаш ца хуьлаш йиса школаш хьаллара пхе беттa план 100 процент кхоачашъяьй, хIинца уж шера хьалъяь йоаьцеча пхе беттa план 76 процент кхоачашъяьй.

Кхы дикагIа латташ гIулакх чуIе цIенош хьаллара а, Хьалхарча ца шера оарчага республике чуIе цIенош хьаллара капиталовложенеш дIaнзйитара план 11 процент кхоачашъяьй, ЧуIе цIенош хьаллара темпаш мела хиларах ГIишлокхочи анкъалоеча мIaрIIа бекх баккха бокъо йолаш ба Грозне республикен бюджетан хьалхарчара. Дерригаи а лаврхIача ах шера чуIе цIенош хьаллара план подрядни организацеша 17 процент мара кхоачашъяьй.

Цхьайола управленеи ГПМК-ашен укх шера пхе беттa планах лоаргIа ца яраа совIIа, кхыметтеп 1972 шера цу ханаца мIaрIIачча балхаш лара объемаш лоа а хIинца. Царех я Новогрозненски ТЭЦ-а СУ (начальник нов. Алексанин). «СевКавнефтегазстройбо объединенеи СМУ-9 (начальник нов. Кабанов). СМП-131, кхыяраш.

Дукхахча СМУ-шкен, ГПМК-ашкен гIирсаш хьаллача моттигашка хIинца а эсала лел кхоьхьегам вIашIехьбоаккхиргIа, балха ца хедьа дукха йоаьцеча инженерно-технически персонало де дезар фуд болхлоцIа ханнахьа дIa ца алар баьхан долаш, гIишлошка йохийта материалаш цоай ханнахьа тIа ца оларах. Шиъ ханнахьа болх бан гIирсаш хьаллача болхлой лакхуьлаш йолча автотранспорто. ГIишлошъена машинехи механизмнемехи пайда эца хан. Боаханий кулгалхоша пIелагIча пятилетка кхоалагIча, хоаламбева шера планаш тешшаме кхоачашъяра цоай коллективаш оарцагIа па яьха хилара.

Из бакъду 1973 шера хьалхарча бетташка тIехьадисар хIанз а юхаметтагдоаладаь ца хиларо, цул совIIа, тIа-тIа кIезигIлуш латт хьадцеш дола гIирсаш планагIа хьалде дезачара чIагIдаккхар.

Укх шера январь — май беттaшка капиталовложенеш объем 85 процент кхоачашъвй, ду дaьхье гIишлой - монтажни балхашта — 78 процент. ГIирсаш хьалдеш йолча 66 министерствах, ведомствах, организацех, предприятех гIишлой - монтажни балхий пхе беттa план кхоачашъяьша 51 я. Цу дaьхье «Грознефтегеофизика» яьха тресто (управляюш нов. Сайрошкий) — 45 процент, мелиоративний заводо (директор нов, Григорьян) — 9 процент, Къилбаседа-Кавказкин магистральни газопроводий управленеи (начальник нов. Трегубов) — 17 процент, Грозненскин газ чакхйоьхкача заводо (директор нов. Зибарев) — 45, бувзама управленеи (начальник нов. Хант) — 16, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета капитальни гIирсаш дечи управленеи (начальник нов. Федотов) — 48, совхозний объединенеи (начальникаш нов Завгаев) — 26 процент кхоачашъвй. Цул совIIа, канвоюненеш дIaвхийтара темпаш лаххаргIа я керттера ,фонданш хьалъяь яхара темпеп, хIинца цо тешал ду хьалдаь далларца дуса гIирсаш тIа-тIа дукхагIа худаш хилара.

Геттара кIезигча пайда эи культуро оБъектанга, пиша хьал-ха йоаьцеча берийн дарбани управленеи (начальник нов. Хаматханов) — 52 процент, совхозний объединенеи (начальник нов. Завгаев) — 72 процент.

Керттера фонданш хьалъяра балхаш дIaдахача шера ,ну хаьнца кийсанча кIезигIлуш. Хьалхарча ах шера керттера фонданш хьалъяь яхара темпеп, хIинца цо тешал ду хьалдаь далларца дуса гIирсаш тIа-тIа дукхагIа худаш хилара.

Цхьабакъда, шоай балхана гIишлоюхой кхъьегам аттача бакка бевзаш йолча организацеша терко йоаьцеш, эсала леладу гIулакх. ВАЗ спецавтоцентра гIишлонохотта буфет вIашIехьхьаккха ца могаш столовейи ресторанийн трест (директор нов. Мамилов) хьувза дукхха ха я. Кхоачашъбоазара лаьтта да цементан завода болхошта кхача вIашIехьбаккха ца могача респотребсоюза балка тIа.

КерттIа бытовой хьалаш вIашIехьхьалхадаш дукккача СМУ-шкен ПМК-ашкен, геттача поиешешка хьувз болхлой, укказа кулг - юхь дила, бIайха кхнна баа моттиг хилаш царна. ГIишлошъена тIа хьалхашка латта локкий дежкараш кхоачашдара юхьханцара партийни, профсоюзни, комсомольски организацеи керте отта еза социалистически декларащ кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсаца, шеграгIа йоаржае еза социалистически яхь, цунах бина пайда боаккхиргIа Iалашде деза, берригга болхлой гIулакхера нахи яьха юхъеозанза баргбан. Боахамий кулгалхоша, партийн организацеша цIенсаннта уйла гIаахийта еза гIишлой - монтажни балхаш дикагIа дIатара, экономе режим чIоагIа лелаш:а, хаддаза политико - кхетама болх бе беза коллективаша, лиценйи болхлоцIа хьалдаза хьалхаДаха деза уж производства организаторан хинца ца Iеш, кхетам бала безараш а болга.

Городскойи районнии партийн организацеша цIакхха лаьI ца болийташ тIаьхьам лоаттабанза баргбан материальни къахьегамен ресурсаш хьалъь ала езача лоархIаметIарча объектанга уйла гIаерзаяра, уж шоай хаННахьа хьалъяь яхара, къахьегамхой культурно-бытовой хьаллаш тоаза.

Р. ГОЙГОВ.
КПСС обкома гIишлошъяра отдела заведующи.

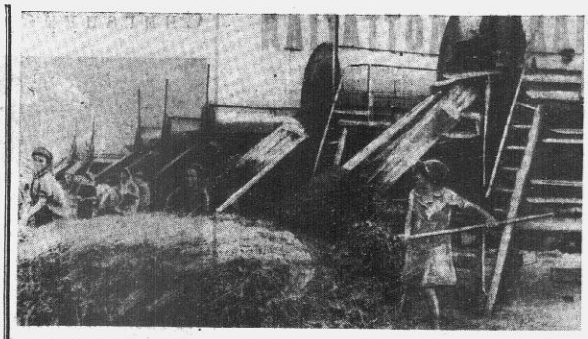

Укх шера юкъарча хьайбашта шортта оьсара доакъар кийчара дерриге низаш оарцIалъхдаз Ачхой - Мартана района «Овощеовоч» яхача совхоза доакъар Iалашдеграша. Совхозе гIайина 220 гектар люцерна я. Ерриге совхозе укх шера 980 тонн сенаж йолаш. Из ларI механизатораша, хIаьта хIинзье 450 тонн еллай. Люцерна хьокхира ма хиллинге арсъяьна хьинарс къьастаи ва тракторист Арсамирзоев Султан. Ден нормах 8 гектар мара йоаьцеча 10—12 гектар тьоях цо.

Карара бутт болабеннача хьалтарча деношка горох чуэца йоллаш. Из ларI механизатораша, хIаьта хIинзье 450 тонн еллай. Люцерна хьокхира ма хиллинге арсъяьна хьинарс къьастаи ва тракторист Арсамирзоев Султан. Ден нормах 8 гектар мара йоаьцеча 10—12 гектар тьоях цо.

СУРТА ТIА: (лакхе): горох оардача машина чу горох чутоссаи болих Согаипова Тамара, Макалова Реба, Бояркова Зурай: (гоже): — тракторист Арсамирзоев Султан.

И. ПЛИЕВА сурташ.

Шура лакхлу

Пятилетка кхоалагIча, ходамбеча шера хьайбай продуктивность лаьхьара тIехьа яьржача социалистически яьхь даьхь а лоацаш Грозненски районе № 1 болча совхозе хьалхара моттиг лелаеш хьайбагIа Арцуев Зилас кулгалду шурий-товарни бригада коллектив. ХIинзье паччахьлхенга шура йохкара 5 бетта план кхоачашъяьй цо.

ХIара кхоабача Iаттагара 980 килограмм шура яьхьха 196 тонн совIIа шура паччахьалкхенга дIaенай.

Из толам баккха аьттув баьнна бригада хьайбаи леладерий шоай гIайийн декларащ кхоачашдара йолаш йолча резервхер бихза пайда а, эцаш цоай болх дика вIашIехьбаккхарх. Хьалхарча ах шера пан кхоачашъе гарга я Ражатова Собор, Арцуева Бумба. Дика шура ду скотника Магомадов Исас Iунал деча Iуло. Дийнахьа буссн 9,7 килограмм шура. Ду цу Iуланарча хIара Iатто. Из дукхо тIех я совхоз уж хаьа йоаккхаш хинначунца нийсйича.

А. МАГОМЕДОВ.

ЯЛАТ ЦА ДОЙТАШ ЧУЭЦАРГ

Каст - каста делхача доебаша новкъарле йойи а кхашка ра балхаш тIехьа ца далийта малх хьажаь денача хIара сехьаташ бизза пайда эца Iерт тха совхоза кхаи лелаderаш. Шерга IIахьон да бIьстан юхье йийна ца культурашта гIулакх делга. Линдалийтан ханнаьла доакъар кIийче дезилга а. Дика вIашIехьбаккхаб шоай болх доакъар Iалашдераша.

Пунша цхьана боккха тIеркам тIабахийтаб оэха гурлаь дийна ялатан чуэно кийчо яра. Ялатан кхача ах бутт мара бисабан. Ала деза, из хI ялат лелаderашта чIоагIа белгалхаза йолга, кхаччта уьк шера.

Укх гурлаь 1553 гектара тIара ялат чуэца деза я совхоз, цу дaьхье кIа 571 гектар, муьк 832 гектар, горох 150 гектар.

Муьхи гороха Iойийжай. Цхуьхь чIоагIа хала хурца уж чуэца. Сиха лелас йиш хургьаи комбайнаш, хIаьта цхьайола моттигаш цхьан оагIорача мара цхьаккха йиш йоацаш я.

Совхоза доалалаш 7 комбайн я. Цхьан комбайна хьакха 220 гектар кхоач.

Из гIулакх лаьрхIан дика вIашIехьхьалькхан леладе деза.

Ца дойташ ялат чуэцара совхоз эо деш фуд?

Этгара хьалха балха планаш оттаьй, хIаранг де дезар белгалдаьдд.

Комбайнаш кхай тIара кхай тIа йоахьергIоча, ялат хIаувза ма пинаш леларгIоча маршруташ белгалъяьй.

Грушковой хьисапе чуэца лерхI оаха ялат. ХIара участка тIа 2—3 комбайн хургьа.

Ялат чуэцаргIоча эвеньеш ялашгIеккай. ЦхьоалагIча звеноне хургба комбайнераш Ибрагимов Махьмад, Юшаев Маулет, шоалагIча — Абдулхаджиев Зилаудин Исраков Салмани, кхоалагIча — Амадов Ахьялан Хаустов Василийн.

ДукхагIоллча балка кхаьрга Iодежкаш хьокхаргIа ялат.

Муьк 20 июне деза 30 июнь тIакхачалла хьакха лаьрхIад оахл. Хьаьта касарах Iодиллер докъалушше оарларгда.

12—13 дийнахь кIа чуэца доц хенаьл совхоза механизатораша.

СихагIеи ца дойташ ялат чуэцара комбайнерий кхъьегамашера материальни безам совбаккхара хьалаш Iалашдьл. Хьалхарча пхе дийнахь толлай баьккхача пхе яьшита ахчан совбаггIаш тергда. Хьаьта дерриге ялат чуийца дaьхьа а ахчан совбаггIаш тергда. Хьалхара мотрис яьккхача 150 сом, шоалагIбар — 120 сом, кхоалагIбар — 80 сом.

Берригача балха итог яьчул тIехьаргIа хьалха лаьтача комбайнераша цургьа премеш.

Комбайнерий звеньешта агитатораш тIачIоагIбаьб. Ялаташ чуэцача хана болх беш хургьа «Бюллетенаш», «Молнеш», «Хьахетама листкаш» арахеца редколлегеш, хIаьта уж хIинзье я белгалъяьй.

Бiашагlехьий ялат чуэнача хана болх бергбола халкъа тIахьожамхой посташ.

Иштта лаьхара декхараш тIа а йийна пятилетка кхоалагIча, хоаламбева шера халкъа боакъма цана кхоачашъе лерхI тха совхоза кхаи лелаderаша.

П. КУЮМДЖИЕВ,
Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза керттера агроном.

Надтеречни районера хоамаш

«Ялат сихен доа ца деши чуэцарга дайI», аьнна Украина комбайнераша мехка берригача механизаторашка дaь кхайкарга дог тIара кхоабаб а дaь, иЬслагIча пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера кхедаь ялат чуэцара дика кийче яьш «Надтеречный» совхоза комбайнераша.

Ерриге комбайнаи тоаяь кийча я. Оттаьй ялат чуэцара яьанграфик а.

ХIаьта ялат чуэцаш хургбола пац гул а баь хиннача собране комбайнераша дош делар шоай сменяь заданеш хIара дийнахь 180 — 200 процент кхоачашъе.

* * *

Iан замалаьь чуэцалаш хургбола дaьхьаш тоьам болаш доакъар; ца Iалашдера къьастта терказм тIабахийта къьегаш да хIанз «Кругловский» совхоза боллхой. Люцерах бол кийчеш да совхоза доакъар Iалашдераш, 110 гектара тIа хиннача люцерах 50 гектар хьекха бьинчаб уж. Цу тIара хIанзлее яьккхай 100 тонн совIIа йол.

Доакъар Iалашдераша юкъе шаггIеккай. ЦхьоалагIча звеноне хургба комбайнераш Ибрагимов Махьмад, Юшаев Маулет, шоалагIча — Абдулхаджиев Зилаудин Исраков Салмани, кхоалагIча — Амадов Ахьялан Хаустов Василийн.

ДукхагIоллча балка кхаьрга Iодежкаш хьокхаргIа ялат.

Муьк 20 июне деза 30 июнь тIакхачалла хьакха лаьрхIад оахл. Хьаьта касарах Iодиллер докъалушше оарларгда.

12—13 дийнахь кIа чуэца доц хенаьл совхоза механизатораша.

СихагIеи ца дойташ ялат чуэцара комбайнерий къьастаиашера материальни безам совбаккхара хьалаш Iалашдьл. Хьалхарча пхе яьшита ахчан совбаггIаш тергда. Хьаьта дерриге ялат чуийца дaьхьа а ахчан совбаггIаш тергда. Хьалхара мотрис яьккхача 150 сом, шоалагIбар — 120 сом, кхоалагIбар — 80 сом.

Берригача балка итог яьчул тIехьаргIа хьалха лаьтача комбайнераша цургьа премеш.

Комбайнерий звеньешта агитатораш тIачIоагIбаьб. Ялаташ чуэцача хана болх беш хургьа «Бюллетенаш», «Молнеш», «Хьахетама листкаш» арахеца редколлегеш, хIаьта уж хIинзье я белгалъяьй.

Бiашагlехьий ялат чуэнача хана болх бергбола халкъа тIахьожамхой посташ.

Иштта лаьхара декхараш тIа а йийна пятилетка кхоалагIча, хоаламбева шера халкъа боакъма цана кхоачашъе лерхI тха совхоза кхаи лелаderаша.

П. КУЮМДЖИЕВ,
Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза керттера агроном.

Социализма мехкашка

ВЕЖАРАШХА ЙОЛЧА ПОЛЬШЕРА ХОАМАШ

ПОДШИПНИК ЧОАГIАГIА ХЬЛ

Познански шарикоподшипниконан заводо дунен 50 мехка кхуьхьий шиъ продукци. Предприяте специалистанга политехнически институтана цхьана кердача тайпара долча болата сорт дагалаьлад. Цу болатах ях хIамаш хьалхарча хIинамхой йолаш кхоза чIоагIа белгалъяьй. Цхьаьна лоацаш я Варшавски завода подшипникаш а. Цу продукце диъ дaьхьах кхо даьза а ишша экспорте ух.

КНИЖЖАШТА ЛЬРХIА ТАРХЕШ

Варшавеча Къамни библиотека фонд 3 миллион книжжаи журналаи латт. ХIара шера цунна тIакхет 100 эзар цIа йола книжжаи журналаш. Уьк шера хIинца кердача изданеи чотах библиотека гулдам 44 эзар том бокхагIа чIинаб. Цул совIIа, хьакхаи 150 сом, шоалагIбар — 120 сом, кхоалагIбар — 80 сом.

Беррига балха итог яьчул тIехьаргIа хьалха лаьтача комбайнераша цургьа премеш.

Комбайнерий звеньешта агитатораш тIачIоагIбаьб. Ялаташ чуэцача хана болх беш хургьа «Бюллетенаш», «Молнеш», «Хьахетама листкаш» арахеца редколлегеш, хIаьта уж хIинзье я белгалъяьй.

Бiашагlехьий ялат чуэнача хана болх бергбола халкъа тIахьожамхой посташ.

Иштта лаьхара декхараш тIа а йийна пятилетка кхоалагIча, хоаламбева шера халкъа боакъма цана кхоачашъе лерхI тха совхоза кхаи лелаderаша.

П. КУЮМДЖИЕВ,
Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза керттера агроном.

ШИЙНА А ДОТТАГIАШТА - ПАРТНЕРАШТА А

«Болгари — дунен тIа эгара дукхагIа доаьол дехьа йолка электрокаран кхуьхьийта мохк...» «Рекламни проспекта тIара из цитата дaьлъхар оона «Балканкара» хьаьна совхоза «Балканкара» тIаьхьа. Шиъ эгIаьнна «Средне» фирмага хоам бу дешен бибсанен бахьа балха хьакхьаь: «Кийчача продукце складера СССР-а, Венгрена, Румынена... машинаш цIанхьийтай».

Предприята продукце экспортмента юкъе автопогрузчикеи электрокареи соагIа—чуха доагеб доагалу двигателаш, литейни изделеи.

— Двигателаш литьеи «Средне» «Балканкара» чIоагIа чIа шиъ муггIаерча предприятоша дIaкхьайбIу, — болх хьоза директора инженера Вылчо Неколова.— Керттерьин санна доархIаме доаьхI оха из продукци а. ХIана аьчча тхоах тайна ба кхыча заводий сигначин болхи производственни планаш. «Хьалхарча пятиеранта. тIакхха тхоашта» — Габбове дIайолеанна из почин хьалъавьай обьединенеи ерригача пиедприятеша.

Кхы цхьаьна цха заводо — плодински «Редоре». Цун продукци 40 совIIа мехка йола. «Редоре» директора Сираков Стоян иа дуво:

— Карачи поате эийнад эз бархI а кхыметтеп итт а шу хьалхагIа дрийийача тхоай погрузчикаша болх мишта бу. Хала климатически хьаллаш, хаддаза тIалатташ сов тIехьбаьна мухь болдашехьа а, болх дика бу машин ваша кийчъяь книгохранилище. 800 сага даьрхIа эал хьалдаргьа книжжаи дешараота. Лоаллаьрча цIеношка хургьа книжжаи библиографически институтаи.

БЕЛОВЕЖСКИ ХЬУН РУЗЬЛА

ХIанз тхъаь пхиъ шу совгIа ха яьнна советски польскин Iаймахкаа Iалам доралдара даьхье цхьана гIулакхан деладу, СССР Iайман учрежденеша айхьа буззамаш лоаттазу ПНР къаман паркаша, Краковерча Польски Iаймай Академе Iалам лорадеча Янстагуго. «Литературен информацин кист-каста дIа-хьа телга вIашIехьбаккхаа, цхьана совеременни симпозиумаш ю. Зубрин йоллерн бохкана гIулакхашта царех пийла эпарен проблематита Беловежа вIашагIбеттaлу шин мехка специалисташ. Зубрашн .лоеаш йоллера польскин колледжа ветеринарни деш ба советски специалисташ.

МГУ УХ ПИСЬМОШ

Польше эгара дукхагIа бувзаш бола цIча мехкий мотт — эрсий бар ба, хIара виъзагIча поляко Iомабу из. Мехка болу беш я 24 эзар сар деша вагIаш йола эрсий мотт хьоьгIа 1400 курсаш. 20 школерча дешархоша дIа-хьа кхаьжаш а. МуггIарни ийиса хиларца, совкла дика хьаьтIаьларца бIарг белабеш хоза я хIанз совхоза плантацеш.

Совхозводий звеньевой йолча Иваненко Верас дувз:

— Совкла дика хьужъьара бовжа лоархIам ЧIолаш да оэсар хотта да лолийтаи ях шеша лелдар, дин-каналаш лаьтта цамца дехар, подкормка яр, садоахкача хIамашта духьалара къовсам лоаттабар. Из гIулакх дика дIадоха вIашIехьлоал тха.

Къьастта дика кхоачашду шоай декларащ трактористка Самралов Даше, болхлоца А. Осауленкое, М. Косовае, Л. Калеиченкое, кхычар . Цар кхаи оаспарх цIенаьл да, совкла ийлIъьаь а баьннаб уж.

ХIанз совкла лелаераш яй дилла харшаш доахаи ба, хIаьта хIара гектара йиъ эзар кубометр тохни уй тоха а лерхI лоар.

Кхоачашде деза бахьаш дукха да. Алха план яь ца Iеш ГIишлоа социалистически лекторан да кхоачашъе деза. Укх шера колхозноца доаи деннад планах 250 центнер мара йоацача хIара гектара тIара 400 центнер совкла яккха.

— Цу тIа а сага лерхIаи совкла, — йоаь колхоза председателе, — хIанз аьча хьала латтача боахамаша дукхха а Дукхагlа совкла кхеелга зов тхона. Цу лаккача хьужъьамашка кхача торонаи дIaхо йодача хана хургьа.

Л. РУДСКИЙ.

ПЛАНАЛ СОВГIА— «IАЬРЖА ДОШУВ»

Щакхха ца хиннача тайпара хьинар айдеша кхаьхьет пятилетка кхоалагIча шера «Горскнефть» НГДУ маьхьалтхазоша. Цудухьа вай рёспублике ра межкаьттеи гази йоахьча управленеи колектинашта мокхе яьржача социалистически яьхь яьалха латтаи ба уж. Укх шера яьа беттеи планагIа лаьрхIачул совгIа цар даьккхад 16100 тонн «Iаьржа дошув», хIаьта заданеи совгIа яьккха газ кхо миллионн 400 эзар кубически метр я. Ах шера тIайнача социалистически декхарех планаи совгIа даккха лаьрхIачул ужкха духгагIа да даьхьа мсихлаьттеи тазн.

Укх шера управленеи районера инженерно - технически служашта юкъе яьржача социалистически яьхь дaим хьала латтаи я Даниел Евгений Митрофанович кулгалдеча шоллагIча РИТС-а коллектив. Цо ше ер шу доладелча деиз планаи совгIа дaьхьа «Iаьржа дошув» 15500 тонн я, хIаьта заданеи совгIа управленеи яьккха ерниг газ цо яьккхай. Уж толамаш а доахаш сийлена ихахабаьккхаб служба межкаьттагдой къаьстегамой моттигера Советий хоржамий деза цIейна.

Б. ДОТМАРЗНЕВ.

«СЕРДАЛО»
3 багIо, 19 июнь, 1973 шу.

БОККХАГІЧАР ДІАДОЛАДАЬ ДОТТАГІАЛ

Пхи шу хьалха дар из, хьатІакхаьчча бІаьстено Іалама суг тамашийна хоза1ьча хана. Нохч-ГІалгІайчен Къилбаседа - Хьийчен лоазув декъалучча моттиге бІашагІкхиІтар шин республика шин школа лецархой — т. Нало иеча №1 йолча юкъерчен Пригородан районе Майскей юкъерчеи школаш интернационални доттагІала клубий хозьашхой.

Ды хана денз Хьара шера пюзьа - кІозза вІашагІкхет ду школашкара кьона доттагІий. Ухх шера а кашкулаш йсалучча хана хьлар ду тайпара вІашагІкхетар.

ЧІоагІа кийчьаьр ду дийнахь Майски юкъера школа. Школа хозьмьар ахийте а союзни республика горбашка, лозунгаша, плакаташа, ГІийло хьекъача михо терказйра цІе бабрахьш. Сайдза малх э хьекъаи безаме ди лар из.

Лийче Іаматтар Назранера №1 йолча юкъерчеи Майски школ дешархой. ВІашагІкхетар дІадолазар Майски школа интернационалын клубо председателна, 10-ча классе дешархое Торгалнеза Галие уьш дешашца:

— ДоттагІаи фестивала хетаьь митинг хьаелла бохь ю. Нохчеи Майскеи школаш дикагІа болуча дешархой сийна хьалъале байраххаш!.

Лакха урагІьхар цІе байраххь. ГІадбаха урагІьеж дешархой.

— Пхи шу дьаьнад вайна юкъе доттагІал хотдаеж, — йоаь Майски юкъерча школа директора Х. Г. Цаболова. — Цу дийнахь вийзача пионерски цІера ДІадолазар из Нохч - ГІалгІайчен Къилбаседа - Хьийчеи экономика дегІаьра дешаш, вІашагІдеттаделнаб республикай ши хелаьа нахала, къ1ьегама, тІема, революце ветеранаша. Цуи созьга «Интернационални доттагІал» ятача темах сочиненеи лаьнь дуккаха дедархоша. Цу хьакъаьлла ФашІа1ина къаьхьийгад Майски юкъера дешархошка а. Царех ба Ф. Ужахова, А. Уртаев, М. Гайтукиева, Н .Пономенко, Г. Торгашеева, Л. Кабисова ниггта кхьбгаш. Вешта а аьчча, тайп-тайпарча къамел бола дешархой ба уж.

Къамьл ду цул тІехьагІа Назранечча №1 йолча юкъерча школа дешархошка Арсамзов Нурадилов Мухьмадца.

— Вай къамаита юкъера, вай дахьта юкъера интернационални доттагІал доладенна духха ха я, — йоаь цо. Къилбаседа - Кавказе дахча къамаита юкъера доттагІел, къаьстта хІиттаделг ГІалгІаюнгера юкъера дар, чІоагІдеттаделнаш паччаьа Іамдала духхала доттагІадаьча денашца. Кьа а тоагІеднад из доттагІал Петербурге «Авроза залп» а яьна керда ваха доладенначул тІехьагІа.

ХІапа къаьнгата юкъе долаш дола интернационални доттагІал бакъан шоай хьинар, вахар дІаденнад духхача халкъий дикагІа болча къонгара. Цаьх а ваха эрге Сергей Миронович Киров, гурже Серго Орджоникидзе, иохчо Аслангбек Шерипов, ГІалгІа ГІапур Ахриев, эрсе Б. Калмыков, чІире С. Мамсуров. Кьа а бІаьш болча вай къаьнийн викалаца дІаденнад шоай синош из доттагІал бакъан долаш цу бирсача шерашка.

Кхуьш йоагІача тІехьенний дехьар да халкъий сий лола уж ломагаш хадаиза дагахьаба, халкъашца кхьера доттагІал чІоагІдар цаьрга масал йийзе, пачча дегІача памятникашта юкъе гІолла тІехьолаш корта тоха.

Митинге кхаъьалаш дир Майски юкъерчеи школа роднительски комитета членаи И. Богатырева, комсомола райкома болхлочо В. Табилова, неполкома культура отдела заведуюше К. Казбекова. Дешархой ШІерагІа къамареш дир школа активиташца Л. Евлоева, Р. Салманова, М. Гайтукиева, кхьчар.

Митинг чакхъьлыначул тІехьагІа еттаи пионерий фатеи лакха айнь байракаи а йолаш Майски юрта гІолла чакхбаьлар Наьсареи Майски юкъерча школай дешархой.

ДоттагІаен фестивала доакъашхоша шоай ВІашагІкхетар чакхдоаллаш В. И. Ленина дегІача памятника юкъе керда зиза1 лехкар.

М. ОСМИЕВ,
Къилбаседа - Хьийчий АССР «Ленинн байрах» ятача Пригородни районни газета редакторан заместитель.

Сингапуреречча артисташ говзаиа

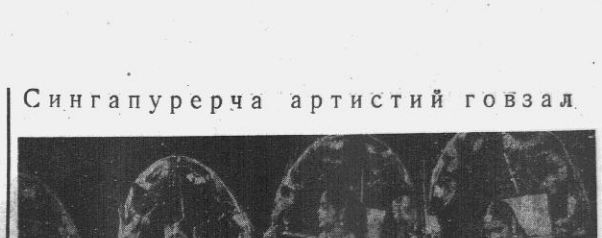

МОСКВА. Эстрада Паччахьалхкен театра сцена тІа СССР-ера ший гастролеи ДІайолайир эгтара хьалха Советски Союзе денача Сингапуреречча кьаман театро. СУРТА ТІА: концерт долча хьакъа1ьа дешархой сийна хьалъале байраххаш!.

А. КОНЬКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ХАЛХАРА ГОВЗАНЧ

Дуненн массе мийлиге хьалъав Эсамбаев Махьмуд, ДІаьта массе мегге бокъонца йоаь трачоь а хулаш ДІайиттад цун халхарашт. Дьхьабахьа, эгтара тамаш йоалаш-таш, цун таланта бокъа эмоционални низ хиларе тешаа деш дола хІама ийлеиннад цунна цун ший дахьене. ІальІамате дуккаха зрителашта юкъе цун концерте вьаьГан Бармгин Толя яха кІалкн. Цун дуккаха хьалхагІа артомобиль катастрофа юкъе а ийбеенна, мотт сеца хиннан из. Лорашта кхы цунна хІама де мегадан. Лицлургоанача цу зийнаьх «Махумба» яха бразильскн хьаман халхар деш хиннан Махьмуд. Халхархочун говзало цецвьаькъав кІаьнк. ЧІоагІга гІоарап дийтта а даьнна, бокъонца сагат эттачул тІехьагІа, цаьхха цІогІа дьлнад: «Кіант ва, Махьмуд!» Толя па из цІогІа дийтта: мотт юха а бостабеннаб цун.

ВІаьхачен чоалхаиечен наькъо кхоачаваьь Эсамбаен говзала лаьхьаленашка, дерригача дуиен тІа ДІахаийтад иун цІи.

Лоамара доагІача хозача хи йисте хьалха иохчий , кьаьнарча юрта 1924 шера ахархочча ваьв из. Долла ХІама дай Гроозне бахьа Іо а баьхка. Махьмуд цкъа конценте ийбеенна денз ДІадоладенна. Цу хана денз артист хулгача мара кхы тайна тІа хиннаи цун дег чу. Музыкальпо - хореографически школе денна пахан из, лоамарой кхьаьнара. Ваьлла кьаь а доаттадеш, актера профессеи кхоачаха доастаа гІулакх лоарІаьнаш цуаухьа шийна дьхьабеза ший воі по хержача наькъа тІера ваккхара долда ХІама денз хиннача лаьа ВІаьхдача хана доаттабаьча кьоьсанаь чаьх а ваьина.

Махьмуд говзало, ше лаьрХІар кухоачашдалаца яха, цІ воллаш из хиларе эпшьй ерриге халонаи. Шераш ДІадахад, виІий тІехььаьнначча йоккхача говзало тешаваьь вокхха саг-доамаро артиста профессеи сий долаши лоарІаьнаш хиларах.

Эсамбаев Махьмуда репертуаре — дуиен халкъий халхараш. Уж дечун беггалгІа йолча бацдахь царех моллагІчун уйлаиа маЗаин хьаьхокха хар. Цо тамашийна дикаен паргІатен хьаьвтта1о ше харжарий образаш, цар дагара чоалхане уйлаш, цар шоай даггара хул иа сцене.

Цунах йоаллаш кина меташ я Эсамбаева говзало еча воздействове бозбан боацан боккхача ниггеи бегІаллин кхаЗье. Цун концерташка массаза а латт артисти заЗе баГІаранн цхьатарра дегІаи айдена хулаш дола ираэера ЗкаЛ. Цун толам балара новкъостаеп ду цунах доахкача сцене боккхаь хоза товш долча гІулакхана а: лаьхха дегІ, кьона тоам бола гІоккеп, тамашийна хоза ловза кудгаи.

Ший искусства техника маЗрра-ХІоьш вогча говзанча мара вІашТІехьдарІоапача тайпара ниЗеи аттеп леламе Эсамбаева халхараш на маЗеиаш. Из техника ІомаЗр —гІаГІертта, хІара денна кхаъьгарах хьаьхиннар. Дегаш гІоздоахаи дола концерт вІашТІехьЗакхале дукха бохь бу хуЗоиннка.

— Балетни критикаша, — йоаь Эсамбаев. — Мара, чи оригинальни жанраэ халхархой муГІарах ДІалазьрІав со. Из боазонна ниггта да-ЗаЗ ала со лоарХІаьнаш, цхьабахьа, белгалдаккха бе зам ба са, со се дукхача шерашка театреи эстрадеи болх баьчча тІехьагІа массаза а эгтара хьакха оригинальни хьисапера яр-м хап сона, сцена тІа йиэза, ше мара йола къаман образ хьаотгае гІертан се хиларе.

Лагадоахеи дуиеи хІамаш долаш па Махьмуд. Цу тІа а дукха ди1ча хоша а ва из.

Цкъа Колумбе волаш колумбийски халкъа халхар даьл цо. Из лагадоаца сурт оттадараех баркхалхова, Америкера, Канадера, Мексикера, Бразилера, Аргентинера, Перуера, Чилера, Кубера, Гаитера, Ямайкера, Пуэрто-Рикора, Доминиканска республикера, Гаити республикера, Гватемалера, Гондурасера, Сальвадора, Никарагуара, Коста-Рикера, Панамера, Венесуэлера, Колумбера, Эквадора, Перуера, Боливера, Чилера, Аргентинера, Парагвайера, Уругвайера, Бразилера, Гайанера, Суринамера, Французски Гвианера, Тринидада, Тобаго, Ямайкера, Гаитера, Доминиканска республикера, Пуэрто-Рикора, Кубера, Мексикера, Гватемалера, Гондураса